

1893-09-28

þÿ œ ¿ » Å² 1 - Å

þÿ • Å μ Å ½ · Ä^{1 0} ì Á ì³ Å ± ¼ ¼ ± C o o p 2 0 0 2

Library of Neapolis University Pafos

<http://hdl.handle.net/11728/8346>

Downloaded from HEPHAESTUS Repository, Neapolis University institutional repository

Συμφωνηθείς

Γεωμια

Walter Sendau

Φορολογία

Παυρος ✓

Εμπαιδευση

Καφευεια

Κοιν. θεματα

Κοινοτυπεδ(μουσαρη)

Ομοδος

Κωτλια

Γεροβασα

Πραστειω

Σταυροκονος

Νατο

Καρανα

Αχ Γεωργος

Αχ Βαρβαρα

Αχ Νικολαος

Χολογρια

Ευδηρωδευ

Αποχρατες

Αθηνακιος

Εμπαιδευση

Λεοχις

Εθν. Κτημα

Κωπος → 1821

COOP

Παυρος

Αχ Γεωργος

Βασα

Φοιν

Ομοδος

ΜΟΑΥΒΙΕΣ.

ΑΝΑ ΤΗΝ ΕΠΑΡΧΙΑΝ ΠΑΦΟΥ.

Σαρανταδύο τοῖς ἑκατὸν ἐπλήρωσε μόνον ἡ Πάφος ἐκ τῶν φόρων αὐτῆς, γράφει ὁ Ἀρμοστής ἐν τῇ ἐκθέσει αὐτοῦ· ὁ περιερχόμενος τὴν Πάφον ἀδύνατον νὰ μὴ ἀπορήσῃ πῶς καὶ ταῦτα ἐπληρώθησαν καὶ νὰ μὴ πεισθῇ ὅτι ἀναντιρρήτως κατεβλήθη ἰσχυρὰ πρὸς τοῦτο πίσσις. Σειρὰ πτωχοτάτων χωριῶν, φόρον ὑποτελῶν εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς ἐπαρχίας, ἐσκαρμένων τῆδε κἀκεῖσε ἐν μέσῳ ἐκτάσεως γαιῶν καλλιεργησίμων μὲν, ὡς ὅμως ὡς τὸ πολὺ ἀρίνη ἀκαλλιεργήτους τῶν χωρικῶν ἢ ἀνηρία, ἀνευ σχολείων καὶ διδασκάλων, μετὰ πληθώρας καφευειῶν καὶ κατγιογράφων, ἰδοὺ ἡ ἐπαρχία ἐν ἀτελεστάταις γραμμαῖς. Ὁ δὲ νὰ ἐργασθῇ καὶ μὴ θέλων νὰ εὖρῃ τὴν ἰδίαν τροφήν ἐνεργῶν συμφορῶν τοῖς νόμοις τῆς τε φυτεῖας καὶ τῆς πολιτείας, ἀγύστος τῶν στοιχειωδῶν γραμμάτων, προσπαθεῖ ν' ἀνεύρῃ ταῦτα ἐν τῷ δόλῳ καὶ τῇ κακουσίᾳ ἀρπάζων ὅτι ἀλλότρια χεῖρες παρήγαγον καὶ τάσων τὴν βίαν ὑπερᾶνω παντὸς νόμου· τοῦτο συνέκεια τῆς πτωχίας, ἣν ἐπιφέρει ἡ ἀνηρία· ἀμφοτέρω δὲ ταῦτα τὰ κύρια αἰτία τῆς ὅλης τῶν ἀγροτῶν καταστάσεως συρόντων τὸ ἄροτρον ὡς δούλων δουλικῶς ἐργαζομένων ἐν μεγάλῳ τιμαρίῳ. «Εἰμεθα δούλοι τῶν νόμων ἵνα δυνάμεθα νὰ ζῶμεν ἐλεύθεροι» εἶπεν ὁ Κικέρων· ὅπου ἡ ἀρχὴ αὕτη παραγνωρίζεται καὶ οἱ φυσικοὶ καὶ θετοὶ νόμοι ἀυστόλως καταπατοῦνται, ἐκεῖ κρατεῖ ἡ αἰσχροτάτη τῶν δουλειῶν καὶ οἱ κάτοικοι μετατρέπονται εἰς εἰλωτας ἐργαζομένους ὑπὲρ πλουσίων τιμαριούχων.

Τὸ Ὀθωμανικὸν ἰδίως στοιχεῖον εὐρίσκεται ἐν Πάφῳ ἐν οἰκτροτάτῃ καταστάσει. Ὅπως μεταβῶμεν ἐκεῖσε εἰς Ὀμόδους ἠκολουθήσαμεν τὴν ἀτραπὸν Μαλλιᾶς, Γεροβάσας, Πραστειοῦ, Σταυροκόννου, ὅθεν ἀμαξίτος φέρει εἰς τὸ κτήμα· ὅλα τὰ καθ' ὁδὸν χωρία μέχρι τῆς Νατῆς, ἀπεχούσης τοῦ

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ COOP 2002

ΕΦΗΜ: ΑΠΗΘΕΙΑ..... ΗΜΕΡ. 16/28 -9-1893

Κτήματα δώδεκα περίπου ἀγγλικά
μίλια κατοικούνται ὑπὸ τούρκων. Ἄ-
μα ὡς καθήλθον ὀπωπῆποτε οἱ χρόνοι,
καθ' ὧς ὁ κόσμος ἦν δοῦλος ὑπναλέων
αγάθων κυχελῶς βιούντων ἐν μέσῳ
πιλαρίου καὶ ναργιλέων, ἡ ἰδιοκτησία
ἐξετιμήθη καὶ κατέβαλεν ἐντιμος ἔρ-
γασία τὴν ἀναίδῃ ὀκνηρίαν· ὅ,τι δὲ
βέβηλοι χεῖρες ἀφήρπασαν ἄλλοτε ἐν
ὀνοματι τῆς ἰοίας δυνάμεως ἐπιστρέ-
φει σήμερον ἀκολουθοῦν τὴν φορὰν τῶν
πραγμάτων εἰς τοὺς ἀπογόνους τῶν
αἰκμηθέντων καὶ ὀλοκλήρα χωρία με-
τατρέπονται ὅλον ἐν εἰς ἰδιοκτησίας
Χριστιανῶν ἐκ ξένων χωρίων, τοῦ ὀθω-
μανικοῦ στοιχείου συνεχῶς ὑποχωροῦν-
τος. Ὁ Ἅγιος Γεώργιος κατοικοῦμε-
νος ὑπὸ φανατικῶν ὀθωμανῶν δέχεται
συνεχῶς Χριστιανούς ἰδιοκτησίας, οἱ
χωρικά δὲ τῆς Πάσης ἀπέρχονται συν-
εχῶς ἐκίστε πρὸς καλλιέργειαν τῶν ἰ-
δίων κτημάτων ὡς ἀπέρχονται διὰ
τὸν αὐτὸν σκαπὸν εἰς τὰ Βρέτσα χω-
ρικά ἐκ Φοινίου καὶ Ὀμόδου. Εἰς τὸν
Ἅγιον Γεώργιον ὅπου διεμείναμεν ἕνα
μετρητέρι οἱ ὀθωμανοὶ κάτοικοι διημέ-
ρουν χαστοπαιζόντες καὶ φωνασκοῦν-
τες ἐν τῷ καρφενεῖῳ ἀπέναντι τοῦ ἀ-
στυνομικοῦ σταθμοῦ, εἰς ὃν ἡ ἀγκά-
σθημεν νὰ καταρῦγουμεν, μάτην ζη-
τήσαντες ἄλλοῦ φιλοξενίαν· χαρακτη-
ριστικῶν τῆς καταστάσεως εἶνε ὅτι ἀ-
φοῦ ἐπληρώσαμεν τ' ἀγορασθέντα αὐ-
γά ἐζήτηον παρ' ἡμῶν ἄλλην πληρω-
μὴν ὅπως μεταφέρωσι ταῦτα εἰς πέν-
τε βημάτων ἀπόστασιν ὅπου διεμείνο-
μεν, ἐχρησίσθησαν δὲ δύο Κυπριακά
γρόσια ὅπως συγκατανεύση ὁ κα φρε-
τζῆς νὰ μας τὰ βράση. Κατὰ τὴν
αὐτὴν ὥραν ἡ σκαπάνη χρηστῶν Χρι-
στιανῶν χωρικῶν ἐκλήτητε τὴν γῆν ζη-
τούσα ἐντίμως τὸν ἄρτον, ἐν ᾧ τοῦ
λύγουττου ὁ καύσων περιέλουε δι' ἰ-
δρωτὸς τὰ ρόδινα πρόσωπά των. Ἄγα-
θὸς τις ἀγῶς ἐκ Μαράνων ἐξέφραζεν
εἰς ἡμᾶς τὴν λυπὴν του διὰ τὴν τοιαύ-
την κατάστασιν, ἠπεῖλει δὲ ὅτι θὰ ἐ-
γραψεν εἰς Λευκωσίαν νὰ τοὺς περάσῃ
ἐν τῷ φύλλον αὐτοῦς ὄλους τοὺς μα-
σκαράδες.

Συχνάκις ἀκούετε ὡς ὀνομασίας χωρίων τὰ ὀνόματα ἀγίων τῆς πίστεώς μας ὡς Ἁγ. Γεώργιος, Ἁγ. Βασίλειος, Ἁγ. Νικόλαος καὶ ὅμως οὐδείς κάτοικος εἶνε Χριστιανός. Ἐβία τῶν κατακτητῶν εἶχεν ἐκδιώξει τοὺς κατοίκους καὶ οἱ δεσπότηαι ἀπέμειναν τότε νόμιμοι φεῖ κῆσοι μετατρέψαντες εἰς τῆσάμια τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὰ πάντα ἀρπάσαντες. Δὲν ἐξέλιπον ὅμως ριζωμένοι βαθέως ἐν τῇ συνειδήσει τοῦ λαοῦ καὶ αἱ ὀνομασίαι τῶν χωρίων, ὧν αἱ γαῖαι μετὰ πάροδον τῶν αἰώνων ἐπανευρίσκουσιν αὐθις Χριστιανούς ἰδιοκτῆτας.

Εἰς τὰ Χολέτριχα καὶ τὴν Νατᾶν δὲν ὑπῆρχον εὐτυχῶς καρφνεῖσα. Εἰς τὴν Νατᾶν μᾶς ἐφιλοζένησε τὸ βράδου ὁ Κατῆρηκονῆς. Ἡ φήμη εἶχε διασαλπίζει τὸ ὄνομα τοῦ ἀνὰ τὴν ἐπαρχίαν καὶ ἀληθῶς ὁ γέρον χωρικός ἦτο «φιλόζητος, φιλόφουμος καὶ φιλοτάπεινος». Ἀρχαῖος τύπος πλουσίου χωρικοῦ, ἐργῶν χωριστὸν νεργίλε, ὡς εἶχε βεβαίως καὶ χωριστὸν σκάμνον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Τὸ τουμπεκκὶν τοῦ Κατῆρηκονῆ ἦτον ἀκουσμένον ὡς ἦτον ἀκουσμένον καὶ τὸ τερλίκκι,

τὸ ὄπρῶν ἐφερε, ὑπερφάνως κατὰ τὰς ὥρας τῆς ἀνάπαυσεώς του ἐπὶ τῆς πολεῖας κεφαλῆς του. Οἱ λοιποὶ κάτοικοι τοῦ μικροῦ χωρίου ἦσαν συμπένθεροι καὶ κουμπάροι του. Διαγεῖτο μετὰ τέρψεως φαιδρονούσης τὸν ἀκούοντα τὸ ταξεῖδι του εἰς τοὺς ἀγίους τόπους, διακοπτόμενος μόνον ὑπὸ τοῦ γεροντικοῦ βηχός, ὅστις καὶ ἔσειε κωμικῶς τὸν φλόκκον τοῦ λευκοῦ τῆς κεφαλῆς του καλύμματος. Καλὸς κάγαθός ἄνθρωπος.

Γάλλος καθηγητῆς τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας ὁ Bonnet βεβαίως, ὅτι κατὰ τὸ θέρος τὰ ἐκ μιᾶς φύλλης γεννώμενα δύνανται νὰ καλύψωσι τεσσαράκοντα στρέμματα· ὅταν κατεκλίθην μόνον ἐπὶ τὴν κλίνης τοῦ ξενίζοντός ἡμᾶς γέροντος ἐπίστευσα εἰς τὴν ἀλήθειαν.

θειαν ταύτην ἐδόθημεν ἀληθῶς βορὰ
ποικίλων ἐντόμων, καθ' ὧν μάτην ἠ-
γωνίζετο ὁ κάματος ὀκταῶρου πεζοπο-
ρίας. Πέντε περίπου ὥρας διήρκεσεν ἡ
ψυλλομαχία· περί τὴν τρίτην πρωϊνὴν
κατελίπομεν τὸν τόπον τοῦ μαρτυρίου
καὶ ἡμίσειαν ὥραν μετὰ τῆς ἀνατο-
λᾶς τοῦ ἡλίου εὐρέθημεν ἐν Κτήμα-
τι.

Αἴγλη τις καταυγάζει εἰσέτι τὴν
χώραν τῶν φαιδρῶν πανηγύρεων καὶ
τῶν ποιητικῶν ἐρώτων, ἣν διαγέει ἀ-
πὸ τῶν ἀφροστεφῶν αὐτῆς κυμάτων
ὀλόκληρος κόσμος ἡδονικῶν ἀναμνή-
σεων καὶ ποιητικῶν θρύλλων. Ἡ θά-
λασσα ἀφρώδης θραύεται εἰσέτι ἐπὶ τῆς
χαριέσσης ἀκτῆς, ἥτις εἶδε τὰ ἀλαβά-
στρινα τῆς Ἀδωναίας κάλλη καὶ τὸ
κύμα τῆς πολυφλοίσβου θαλάσσης κα-
ταφιλεῖ περιπαθῶς τὴν γῆν τῶν ἡδυ-
παθῶν θελητῶν. Ἄλλ' ἡ Πάρος τῆς
σήμερον εἶνε πολὺ βεβαίως διάφορος
τῆς Πάρου τῶν ἑορτῶν καὶ τῶν πανη-
γύρειων καὶ αἱ ἱερεῖαι τῆς ποτὲ πολιού-
χου δὲν θύουσι πλέον εἰς τοὺς ἑκατὸν
καιομένους βωμοὺς τῆς Θεοῦ τῶ. παν-
ελληνία θυμιάματα οὔτε στέλλουσιν
ἡγεμόνες καὶ βασιλεῖς πολύτιμα ἀνα-
θήματα εἰς τὸν χαριέντα ὄρμον ὅπου
ἐκλανᾶτο ποτὲ ἡ θυγάτηρ τοῦ Οὐρα-
νοῦ καὶ τῆς Θαλάσσης. Ἐξέτεινεν ὁ
Ἐμπολαῖος τὸ κράτος αὐτοῦ παντα-
χοῦ καὶ εἰς τὸν Κερδῶν Ἐρμῆν στή-
νουσι συνεχῶς παρὰ τὸν περιώνυμον
τῆς Παφίας ὄρμον τοὺς βωμοὺς αὐτῶν
οἱ ἐνθερμοὶ τῆς νέας Πάρου ὀκαδοῖ
του.

Ἀντιθέτως πρὸς τὴν περίξ Ξηρὰν
καὶ ἄγονον γῆν τὸ Κτήμα παρέχει ὀ-
φιν δειδροφύτου πολίχνης ὀροσιζομένης
ὑπὸ ἡδέως προσπνεοντῶν ἀνέμων. Κομ-
ψαὺς οἰκίσκου; διαβλέπει τις σήμερον
ἐν τῷ μέσῳ πεπαλαιωμένων οἰκιῶν
καὶ ἡ κωμόπολις φαίνεται, ὅτι παντὶ
σθένει ἐργάζεται ἡ ἀποδιώξη τὸ πρῶ-
τον αὐτῆς συνθετικὸν μέρος. Ὁ κου-
ρὺς ἐκτελεῖ γενικῶς ἀκόμη τὰ χρέη ὀ-
δοντοῖατροῦ, ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου ἐπιστήμο-
νες ἰατροὶ ἐργάζονται καλῶς καίτοι
δὲ οὐδεμίαν ἐπιγραφὴν καταστήματος

δύνασθε νὰ ἴδητε καθ' ὅλην τὴν ἀγορὰν
καὶ ὁ ἐλάχιστος δρομίσκος φέρει τὸ ὄ-
νομα τοῦ δένδρουστοιχία τις φαίνεται
προσπαθοῦσα νὰ κοσμήσῃ τὸν περίπα-
τον, ἀφοῦ οἱ κάτοικοι τόσον περιφρο-
νοῦσιν αὐτόν. Ὁ πληθυσμὸς ἠϋξήσεν
ἐπαισθητῶς κατὰ τὴν τελευταίαν ἀ-
πογραφὴν, φαίνονται δὲ ἀρκετὰ συμ-
πτώματα ζήλευτῆς προόδου. ὣτω με-
τὰ χάρας προσέβλεψα εἰς καλὸν ὀπι-
συν γυμναστήσιον, εἰς ὃ θὰ πύχθη
νὰ ἐγυμνάζετο καὶ ἡ μὴ μαθητιῶσα
νεότης, κομψὸν δὲ αἰκοδόμημα εἶνε καὶ
τὸ Ἑλληνικὸν σχολεῖον. Καίτοι δὲ οἱ
κάτοικοι εἶνε ἐν πλείστοις ζητήμασι
διηρημένοι, εὐγενῆς ὁμως ὄργανος πα-
ρατηρεῖται πρὸς τὴν καθόλου πρόδον·
διατρέχει ἡ κοινωνία τῆς Πάφου τὸ
στάδιον τῆς κοινωνικῆς ζυμώσεως, ἐν ᾧ
παράγονται μερίδες καὶ δημιουργοῦν-
ται καὶ ἐν τοῖς ἐλαχίστοις κομμάτα,
οὐδεμία δ' ἀμφιβολία, ὅτι καὶ ταῦτα
θὰ ἐκλείψωσιν ἅμα ὡς σὺν τῇ παρόδῳ
τοῦ χρόνου προαχθῆ ἡ πόλις καὶ αὐξή-
σῃ ἡ κοινωνία· ἡ ἐλάχιστη ἰδέα θὰ εὐ-
ρη ἀντιπολίτευσιν παρὰ τοῦ ἐτέρου
τῶν κομμάτων, πρὶν δ' ἐξετασθῆ αὐ-
τὴ καθ' ἑαυτὴν ἡ ἰδέα ἐξετάζεται λε-
πτομερῶς ἡ πηγὴ τῆς, συμπτώματα
ταῦτα γὰρ δημιουργουμένης κοινωνίας,
παρακολουθοῦντα πανταχοῦ πᾶσαν
κοινωνικὴν ζύμωσιν.

Ἐπὶ τινος οἰκίας ἐφέρετο ἡ ἐπιγραφὴ
«Λέσχῃ Παλιγγενεσία»· ἠθέλησα νὰ
εἰσέλθω ὅτε ἡ φωνὴ «μία μερίδα μπά-
μιες» μὲ ἐσταμάτησεν· ἡ ἐπιγραφὴ εἶ-
χε μείνει ὡς μόνον συστατικὸν τῆς
μεγαλιωνύμου λέσχης, ἥτις μετεβλήθη
τώρα εἰς ξενοδοχεῖον· ἄλλη τις οἰκία
ἔφερεν ἐπιγραφὴν γεγραμμένην γράμ-
μασιν Ἑλληνικοῖς καὶ Ἀγγλικοῖς «Λέ-
σχῃ Πάφος». Ἡ πομπώδης ἐπιγραφὴ
μὲ εἶχε προδιαθέσει καλῶς, ἀλλ' ἔμα-
θον ὅτι αὕτη ἦτο τὸ μόνον προσόν καὶ
ταύτης τῆς λέσχης. Τίνα τάγαθὰ τῶν
τοιούτων κέντρων κατεδείχθησαν πλέον.

ἢ ἅπασι καὶ δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι τα-
χέως οἱ Πάρισι ἐν ὁμοιοῖα θὰ σπεύσω-
σιν εἰς ἀναπλήρωσιν κενῶ ἐπαισθη-
τοῦ.

Αἱ ὁδοὶ ἅπασαι φέρουσιν ὀνόματα
τῶν μεγάλων ἀνδρῶν τῆς ἐπαναστά-
σεως καὶ ἄλλα ἐκ τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ἱ-
στορίας· δὲν ἐλησμονήθη οὔτε ἡ Ἀφρο-
δίτη, οὔτε ἡ Γαλάτεια εὐρίσκομένη με-
ταξὺ τῶν ὁδῶν Ρένου καὶ Πυγμαλίω-
νος πρὸς εὐχαρίστησιν ἀμφοτέρων. Ὑ-
πάρχει ὁδὸς Ἀθηνᾶς, ὁδὸς Μιχαῆλη, ὁ-
δὸς Κωνάρη, ὁδὸς Μεγάλου Ἀλεξάνδρου
κλπ. Ἐν τούτοις εὐχάριστον θὰ ἦτον
ἂν ἀπενέμετο ἡ δέουσα τιμὴ καὶ εἰς
Κυπρίου δρᾶσαντας κατὰ τὸν ἱερὸν
ἀγῶνα καὶ φρονεθέντας ἐν τῷ ὑπὲρ
πίστεως καὶ πατρίδος ἀγῶνι. Ἡ ὀνο-
μασία Κατσικάνταρη ἐκ τίνος, ὡς ἐ-
μαθον, τοποθεσίας ἐδόθη εἰς ὁδοὺς δύο
συνοικιῶν ἀκατάληπτος τιμῆ.

(ἀκολουθεῖ).

Νκλ.